

Revista d'Olot

SUMARI

La Tolerància.—Glòries Olotines, Melchor Domenge. —*P. Anton Soler Ramos*, Feliu Farró Vilanova, Pvre. — *La Geografia Lingüística a Catalunya*, Maria Pilar Herp. — (Giacomo Zanella) *Amors Pagesivols*, Josep M.ª Garganta. — *Madrigals d'amor*, Antoni Dot Arxé. — *Clavell roig esbadellat*, Carles Fontfreda. — *Educació post-escolar*, R. Calm. — *Aspectes*, Victor. — *Orígens de la fotografia*, Joan Fajula. — *D'ací i d'allà*. *Dibuixos* de J. Farjas. — SUPLEMENT ARTÍSTIC: *Escola Olotina: Pasturant*, quadre a l'oli, de J. Olivet Legares. — *Matí de tardor*, quadre a l'oli de J. M. Mir Mas de Xexàs

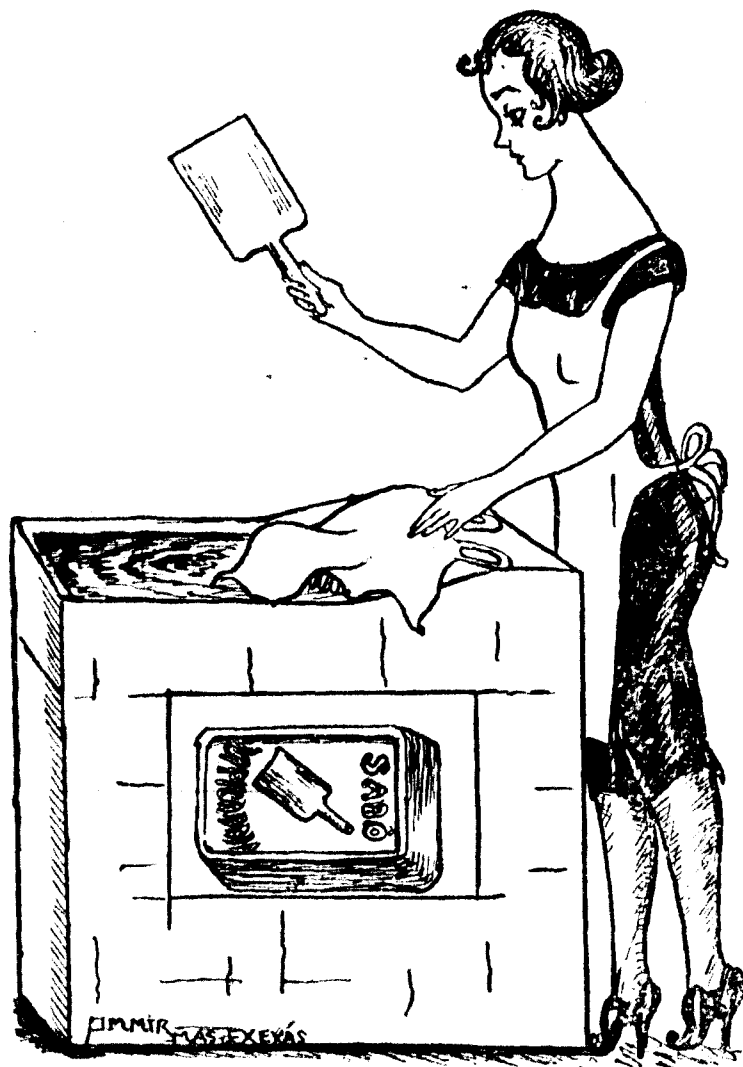
ANY I - NÚM. 5.

MAIG 1926

Sempre rento la meva roba amb el sabó marca

LA PICADORA

ja que m'he arribat a convèncer de la seva suavitat, finura i economia, tant pel seu preu com per lo bé que neteja i fa que es conservi sempre en bon estat la roba

DE VENDA A TOTS ELS ESTABLIMENTS

Ramon Andorrà

Novetats de Sastreria

VICENS OLIVERAS
JOSEP M.^A JUTGLAR
COMISSIONS I REPRESENTACIONS

DELEGATS DEL
CENTRO INTERNACIONAL
DE INTERCAMBIO
REPRESENTANTS DELS AUTOMOBILS
STUDEBAKER
AGENTS DE LES COMPANYIES
LA PRESERVATICE
ACCIDENTS
LA NATIONALE
INCENDIS.-VIDA

MULLERAS, 36, 1.ER - OLOT

BO I BARATO

S. RAFEL, 16-OLOT

PER PREUS I CALITATS
NO HI HA COMPETENCIA
POSSIBLE

MES DE JUNY

DEL DIA 1 AL DIA 6

ROBES DES DE 375 PESSETES «CORTE»

DEL DIA 7 AL DIA 13

MANTELLINES DES DE 150 PESSETES

DEL DIA 14 AL DIA 20

ROBA BLANCA DES DE 15 PESSETES PEÇA

DEL DIA 21 AL DIA 30

CAMISES OTTOMAN DES DE 550 PESSETES

SASTRERIA OLIVERAS

REBUDES LES
NOVETATS
PER LA PRESENT
TEMPORADA

SANT ESTEVE, 27. - OLOT

REVISTA D'OLOT

PUBLICACIÓ MENSUAL IL·LUSTRADA

Any I

OLOT, Maig de 1926

Núm V.

Subscripció: Olot 1-50 pts. trimestre
Espanya . . . . . 7 pessetes l'any
Estranger . . . . . 9 » »
Número solt . . . . . 60 cèntims

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Carrer Nou de Sant Antoni, número 7
No es retornen els originals.

L A T O L E R À N C I A

La qüestió social a Anglaterra ens ha ofert aquest mes una nota sobressortint: la vaga.

És aquest un afer que, una vegada més, ens posa de relleu el domini de si mateixos que, en moments de perturbació, saben adoptar a Anglaterra el govern i la policia, els obrers i els patrons, encara que la contraposició d'interessos de classe i la tradicional intransigència quan d'això es tracta, provoquin conflictes de tal magnitud, propensos a elluvis passionals i amoïnosos per tota la col·lectivitat.

La virtut de la tolerància, que vol dir respecte i civisme, gairebé desconeguda en molts païssos, ha estat tinguda com un principi sagrat, i tothom ha tingut el dret a opinar i persuadir, però ningú a imposar-se ni pretenir restar al contra-opinant una sola espurna dels drets per ell estimats i que li representen una funció tant naturalment adquirida, com ho és per l'organisme el dret a respirar.

Massa sovint ens havem de plànyer de la manca de generosa comprensió que ací ens rodeja, ovitant en tots els camps encara, rastres morbosos de les renimiscències del passat segle.

I mentrestant els rotatius ens assabenten que en plena vaga anglesa, de proporcions tan grans, un partit improvisat de fut-bol entre vaguistes i policies fou jugat a Londres, en mig de la més exemplar serenitat, i presenciat per un nombrós públic.

Seria ineficaç, avui per avui, fer a n'aquest episodi de la vaga anglesa les deduccions que ell sol ens ofereix.

Ho guardarem per un altre dia.

1
J. J. J. J.

GLÒRIES OLOTINES

I

LA merescuda fama de que gaudeixen les arts i artistes en la nostra ciutat, ha contribuït a fer de la seva indústria d'estatuària religiosa una veritable font de riquesa. Desitjant complir un deure envers els meus mestres i la meva estimada terra, intentaré dedicar unes ratlles a l'origen i desenrotlló de les esmentades arts olotines.

Fou a les darreríes del segle XVIII que l'Il·lustríssim senyor Bisbe d'aquesta diòcesi, Doctor don Tomàs Lorenzana, fundà en la nostra ciutat una Escola Elemental de Belles Arts. No se sap la causa que l'impulsà, ja que cap afició havia demostrat tenir per l'Art abans de tant bella iniciativa; potser fou una inspiració profètica o revelació providencial dels fruits que l'obra podria beneficiar al poble.

Vingué a inaugurar dita escola el notable artista en Joan Panyó, acadèmic, que reunia les qualitats d'un distingit enciclopèdic, condició molt apreciada, majorment en aquella època. A causa de revoltes polítiques a Barcelona, vingué també el seu amic, el notable escultor Amadeo, per fruir d'una vida tranquil·la i poder treballar, ço que constituï per Olot, durant alguns anys, una verdadera troballa, l'ésser honorat i educat per tant distingits hostes. Els nobles olotins no escatimaren res als dos artistes, justificant-los hi una generosa hospitalitat.

En Panyó cobrava la seva pensió de mestre i els molts encàrrecs que l'obligaven a treballar contínuament, i l'Amadeo, que havia vingut sols per una curta estada, al veure's tan sincerament afalagat per tota la noblesa, que li renumerava amb prodigalitat les seves obres, acabà passant-hi uns quants anys, deixant-nos gran nombre de treballs que amb orgull exhibirien els Museus d'Europa. Aquest artista és notable per la font d'espiritualitat que donava a les seves obres, amb una construcció anatòmica reveladora del seu mestratge; ben conegut és el seu nom en els Museus de Barcelona i Madrid. Les joies artístiques que tant en escultura, pintura i arquitectura podem encara admirar en l'església de Sant Esteve i Nostra Senyora del Turó, llevat de les moltes obres existents en cases particulars, han estat de gran eficàcia per elevar l'ànima del poble, com també hi haurà influït la contemplació del nostre formós paisatge, que omplena d'harmonies i desperta l'esperit, convidant-lo a lluitar per una aspiració ideal.

* * *

Dels deixebles sortits de l'esmentada Escola, són dignes de recordar els germans Vayreda.

Quan En Joaquim Vayreda hi ingressà, ja havia mort En Panyó, havent-hi el seu successor Pasqual, de no tantes qualitats; ja aleshores el noi Vayreda s'encisava en la contemplació i estudi de les grans obres i anhelava per consagrar-se a les Belles Arts. No tardà molt en dir-li el seu mestre que poc podia ensenyar-li res més.

Ple d'il·lusions anà a Barcelona entrant a l'Acadèmia de l'artista Martí Alsina, arribat totjust de París, donant totseguit un notable pas en la pintura moderna ja que escasses indicacions de l'artista obriren depressa les potències del nou deixeble, copsant en el seu retorn més amplament totes les bel·leses dels nostres encontorns i entregant-se amb amor al seu estudi, aconseguí identificar-s'hi en una sensible realitat; llurs obres respiren una bel·lesa encisadora i nova. La delicada sensibilitat de l'artista fou ben aviat reconeguda pel món intel·ligent, essent molts els artistes barcelonins que havent descobert en els seus treballs les bel·leses dels nostres voltants, inspiradores del seu art, vingueren a compartir-les amb l'amistat del gran pintor. No es feu esperar gaire la fundació d'un Cercle Artístic per iniciativa del propi Vayreda que tingué lloc en 1877 en el qual li quedà totseguit instal·lada la Escola de Belles Arts dirigida per ell i tenint per professor a Berga i Boix que comptà de primer moment amb bon nombre de deixebles. Allà era el cenacle predilecte on feien les seves tertúlies els nostres amants de l'Art i els que de fóra ens venien.

En dita entitat, ultra enfortint-s'hi els llaços s'hi feren notables exposicions que tenien lloc pel Setembre i que a més de la protecció dels nobles de la ciutat es veien afavorides pels nombrosos forasters, admirats de que en tant petita població en sortissin semblants manifestacions. No cal dir que la venda de quadros era sempre satisfactòria i productiva.

* * *

Iniciat ja el gust per a l'Art i entrada la nostra població en un període de desvetllament, calia però donar-li una forma concreta per aprofitar-ne les energies esmersades. No n'hi havia prou de crear devots de l'art, era precis cercar los-hi un treball remunerador i bastir una seguretat en el seu pervindre. La bonhomia d'en Vayreda i el seu esperit inquiet li feren concebir la fórmula de treure profit de l'obra que amb tant d'amor conreava. I vingué, no sense múltiples dificultats, que nasqueren els grans tallers d'estatuària religiosa «El Arte Cristiano». La pericia comercial d'en Vayreda per lluitar contra les astúcies que competències diverses se li oposaven, si bé no n'era del tot possessor, s'esforçà en sortir amb la seva i plantà cara a tots els obstacles, plasmant i ordenant aquest primer organisme que representà el comensament d'una era de prosperitat i cultura.

Vingué la mort de Joaquim Vayreda als 51 anys, el 1894. El seu germà i soci des de els començos del funcionament del «Arte Cristiano», prosseguí amb tenacitat, lluitant contra les dificultats que presenta tota nova indústria.

L'esforç que li calgué fer per a cimentar tan gran obra pot calificar-se de gegantí.

Es sabut però, que en aquesta vida mai s'arriba al cim desitjat sens trobar un camí de sacrificis i desenganys; així ens ho mostra Jesucrist vessant la sang per a redimir l'humanitat.

Abnegació, activitat i amor al treball foren les característiques dels germans Vayreda que germinaren en la creació d'obra tant positiva com l'esmentada indústria. El seu guiatge tècnic es valgué, a més de l'escola sensible d'Amadeu, i de seleccionats escultors francesos, els encàrrecs que es confiaren als més reputats de Barcelona i d'aquesta ciutat, quins més importants noms son Vallmitjana, Límona, Nobras, Blay, Alentorn, Atché, Ribas, Castellanas, Devesa, M. Casadevall, etc., esmersant quantitats importants per aconseguir la perfecció dels treballs i obtenir acceptació en els mercats. Sols coneixent el caràcter d'ambdós germans hom pot fer-se càrrec de l'esforç titànic que realitzàren per a portar a cap felisment llur obra que el temps es cuidarà de valorar-la amb tota l'importància que és mereixedora, car molt sovint les generacions futures saben apreciar les grans obres millor que les actuals, per la disminució que adquireixen vistes de massa prop.

De la fundació de «El Arte Cristiano» que havem vist créixer i quadruplicar les comandes, n'han vingut altres cases també d'intens treball, ocupant bon nombre d'artistes i operaris que sumats als de diverses formes de treball anàlogues son una de les fonts de vida més apreciables en nostra volguda ciutat. L'influència que en la formació d'aquest factor ha tingut la benemèrita «Escola de Belles Arts» és ben evident; n'és una bona prova les glòries de nom universal que d'ella n'han exit.

Una esperança optimíssima servo dintre meu: quan arribi el dia que la generació que ens succeeix s'hagi fet complet cabal dels abundants fruits produïts per les obres esmentades, en un noble gest d'agraïment voldrà perpetuar la memòria dels Il·lustríssim Bisbe Lorenzana, i germans Vayreda esculpiant damunt del marbre un respectuós monument representatiu dels dos germans esmentats, en fraternal abraç il·luminats per la llum divina i aconseguint la victòria. Es deute que tenim i aviat o tard havem de complir-lo.

Exposada l'obra, en altre article tractaré de les característiques peculiars dels plorats artistes.

MELCIOR DOMENGE

P. ANTON SOLER RAMOS

MÚSIC OLOTÍ DEL SEGLE XVIII.—1729-1783

Un amic dilecte, redactor de la «REVISTA D'OLOT», em demana unes quartetes respecte el P. Anton Soler, Frare Geronimià, nat a Olot l'any 1729. Amb gust compleixo la comanda, car a més de tractar-se d'un músic insigne per qui sento la més pregona devoció, la circumstància d'ésser propera la data del segon centenari del seu natalici, ens obliga a tots a il·lustrar als nostres conciutadans sobre la personalitat d'un músic tant important, per tal de que, en temps oportú, se li reti públic homenatge d'admiració, amb audicions de les obres més selectes, que en els diferents genres de música va compondre.

Anton Soler Ramos nasqué a Olot, el dia 3 de Desembre de 1729, com se despren de la partida de baptisme escrita en el llibre II de l'Arxiu Parroquial de Sant Esteve d'Olot.— Diu així: «Als tres de Desembre de mil set cents vint-i-nou en les fonts Baptismals de St. Esteve de Olot és estat batejat per mi lo Doctor Manuel Soler pvre., Domer, Antoni, Francisco, Josep, fill lilegítim i natural de Manuel Soler, músic del Regiment de Numància i de Teresa Ramos, sa muller: Padrins D. Antoni Juniga, Coronel de dit Regiment i D.ª Mariagna Sanchez Capay tots en Olot habitants».

La circumstància de que fos el mateix Domer, Doctor Manuel Soler, qui administrés el sagrament del Baptisme al nostre músic, dóna a comprendre que entre ell i la família del P. Anton, hi existia parentiu, tota vegada que examinades les partides de tot l'any en cap altra exerceix com a ministre. Ço ajuntat al fet d'ésser músic el pare, qui segurament ensinistrà al seu fill en els principis musicals de solfeig, fa comprendre que, degut a gestions del Doctor Manuel Soler, Domer el nen Anton Soler, pogués entrar dins l'escolania de Montserrat, quina dada d'entrada no hem pogut precisar, car el llibre a on constava ço, va desaparèixer del Monestir a principis del segle passat amb la vinguda dels francesos.

El nen Anton Soler Ramos va estudiar a Montserrat al mateix temps que la carrera eclesiàstica, solfeig, orga. harmonia i composició, essent els seus Mestres el P. Benet Esteve de Capellades, el P. Manuel Espona de Manlleu i el P. Andreu Jaumeandreu de Granollers, quins successivament i segons beneplàcit del Prior, exercien per aquell temps el càrrec de Mestres d'Escolania. Cal fer constar que el càrrec de Mestre d'Escolania de Montserrat, en el segle divuit no era pas perpetu sinó temporal depenguent el nomenament de la voluntat del Prior.

Als vint-i-dos anys prengué part en les oposicions de Mestre de Capella de Lleyda, guanyant la plaça, amb felicitació dels membres del Jurat. Permanesqué a Lleida prop d'un any, fins al Setembre de 1752, que ingressà en el Noviciat de Monjos Geronimians del Monestir de Sant Llorenç del Escorial, a on fou molt ben rebut, vestint l'hàbit de Sant Geroni el dia 25 de Setembre, constant en el acta de la seva recepció que «es notoria su habilidad en el órgano y composición.» La família del P. Soler a quins segurament socorria amb lo que guanyava de Mestre de Capella, quedaren privats d'aquest subsidi a l'entrar el P. Anton al Noviciat. Fet present al P. Prior de l'estat necessitós en que es trobava el pare del Mestre Soler, en 16 de Març de 1754 el Prior certifica als PP. de la consulta que una que altra vegada havia socorregut al pare del germà frai Anton Soler «hecho cargo de lo necesitado que se halla y rogádoles que dijeran si les parecia conveniente socorrerle con algo que le librara en situación tan deplorable. Los PP. *nemine dempto* le señalaron cien ducados anuales vitalicios que cuidaria de pagarle el P. Arquero Mayor, en atención a las habilidades del hijo». (Llibre d'actes capitulars del Monestir de El Escorial anys 1716-1808).

El P. Anton Soler exercí el càrrec de Mestre de Capella d'El Escorial i fou un religiós de molta observància i austeritat exemplars, essent sempre considerat per les seves virtuts, tant com pels seus mèrits artístics musicals. Fou un incansable en el treball empleant solament quatre hores al descans diari, dedicant les demés a l'estudi i obligacions religioses. El seu caràcter era quelcom concentrat i melancòlic i era tant la dèria que tenia per la música que, segons conta el P. Villalba,

l'únic dia que el forçaren a disfrutar dels deliciosos encants dels boscos de la Granjilla, no pogueren aconseguir d'ell que no portés papers de solfa ni fou possible privar-lo de compondre.

El P. Anton Soler fou mestre de música de l'Infant Gabriel per quin càrrec cobrava 25 doblons a l'any. Durant aquest magisteri composà, dedicades a l'Infant, una Col·lecció de Quintets per a violins, viola, violon i orga i un gran nombre de peces a dos orgues.

El ja citat P. Villalba en una conferència històrica de música espanyola donada l'any 1913 en el Saló Aliev de Madrid, diu el següent referent al P. Soler. «Soler és un Frare: El P. Anton Soler, monjo de Sant Geroni, Mestre de Capella d'El Escorial. La seva vida musical és llarga i gloriosa; relacionat amb els més il·lustres músics de la Camara Reial ell també componia obres per a el divertiment artístic d'un Príncep, l'Infant Gabriel de Borbó, qui allà a l'Escorial, en aquell hermós Palau que s'anomena *Casita de Arriba* i que avui hostatja l'Escola d'Enginyers de Montes, hi tenia els seus concerts. No puc assegurar la veritat de lo que a la carta se refereix, més que es componeren aquestes obres per a la seva càmara i que porten la data de 1776, quan encara Mozart no havia publicat les seves sonates, ço sí que és veritat i així m'ho manifesta l'autògraf que tinc a la meua celda.

El P. Soler fou un compositor fecundíssim que des de l'any 1753 fins a la seva mort, deixà un gran caudal de composicions de diferent valor artístic per on hi campeja un domini de la tècnica verdaerament meravellós. Abordà tots els estils, lo mateix el polijonic d'atríl que el que aleshores era modern clàssic a quin va pagar més tribut; però la seva fàcil vena ho era tant, que un dia d'esbarjo va compondre una Salve a quatre veus, escrivent de primera intenció les partícules amb quines debia cantar-se, sense més preàmbols ni borradors. Deixeble en part de Nelra, deixà obrir també l'influència de Haydn si bé no el trobo tan candorós i innocent. Hi ha a les obres d'en Soler quelcom melancòlic si bé sense fons tristeses ni nerviositats; és dolç i sentit».

El P. Anton Soler Ramos morí a l'Escorial l'any 1783.

No podem en el present article tractar la part bibliogràfica del Mestre Soler, car per ço fer, en necessitariem una sèrie; tal és la magnitud de l'obra que ens llegà aquest músic olotí, gran entre els més grans del seu temps. Solament donarem una mostra del seu caràcter independent i revolucionari que el posava en pugna amb els tractadistes didàctics del seu temps, en sentar teories que s'adelantaven a la seva època, però que avui son admeses com a cosa corrent en els moderns tractats d'Harmonia. Diu així en el seu llibre la *Llave de la Modulación*. «La regla no asigna si la nota que retarda ha de ser subiendo o bajando, quieta la voz o saltando. Un solo modo encontraron los antiguos que pusieron la música en arte... para que saliese la ligadura o retardo y fué sacado de una legitima consecuencia que pudieron inferir de cierto antecedente... pero con todo eso no nos dejaron semejante ley. Pues que razón hay, si encontrándose otros primores que no faltan a regla alguna no mas sinó porqué nadie lo ha hecho antes tampoco ahora se ha de hacer? Y si los que tal juzgan no conocen la música más que por su práctica común juzgando malamente con la vista, lo que aun no pertenece al oído, que tiene algún derecho más en esta facultad, que no ella, esto es la vista».

Aquest criteri concorda amb el de Beethoven quan diu: «No hi ha regla que no es pugui infringir, quan se tracta de conseguir una bellesa més enlairada».

FELIU FARRÓ VILANOVA, PVRE.

LA GEOGRAFIA LINGÜÍSTICA A CATALUNYA

Pot dir-se que és en el segle XIX que comença la veritable ciència del llenguatge, especialment en el últim quart de segle quan en el seu estudi, fins aleshores purament històric, s'hi aplica el mètode geogràfic.

Els primers que concebeixen els mapes lingüístics son els geògrafs i els etnògrafs; els seus mapes, però, son molt rudimentaris. Quan el filòleg més documentat empen aquesta tasca i fa la divisió dels idiomes en dialectes i subdialectes, al buscar sobre el mapa una línia divisòria entre aquests últims, es troben amb el fet fins aleshores ignorat de que quasi sempre el dialecte com tipus lingüístic no té fronteres. Cada un dels trets característics de que es compona té el seu domini propi. Calgué doncs formular el mapa segons aquests trets característics: d'aquí nasqué el mapa fonètic, esdeveniment que aporta una evolució feconda a tota la cartografia lingüística.

França, Dinamarca, Holanda, Alemanya treballen totseguit en aquest sentit. A Catalunya, A. Griera ha emprés aquesta tasca amb tot l'entusiasme que cal per portar a terme una obra d'aquesta naturalesa. El resultat del seu treball és l'«Atlas Lingüístic de Catalunya», que constitueix una extensió de l'«Atlas Lingüistique de la France» (que acabà de publicar-se l'any 1912 per Gillieron i Edmond) segons remarca A. Griera en el prefaci de l'Atlas i Dauzat en un interessant article publicat en el «Larouse Mensuel Illustre».

En aquests atlas cada mot té el seu mapa. Cada localitat hi és representada per un número al costat del qual el mot hi és escrit en caràcters fonètics, és a dir tal com és pronunciat en el llenguatge popular de la localitat.

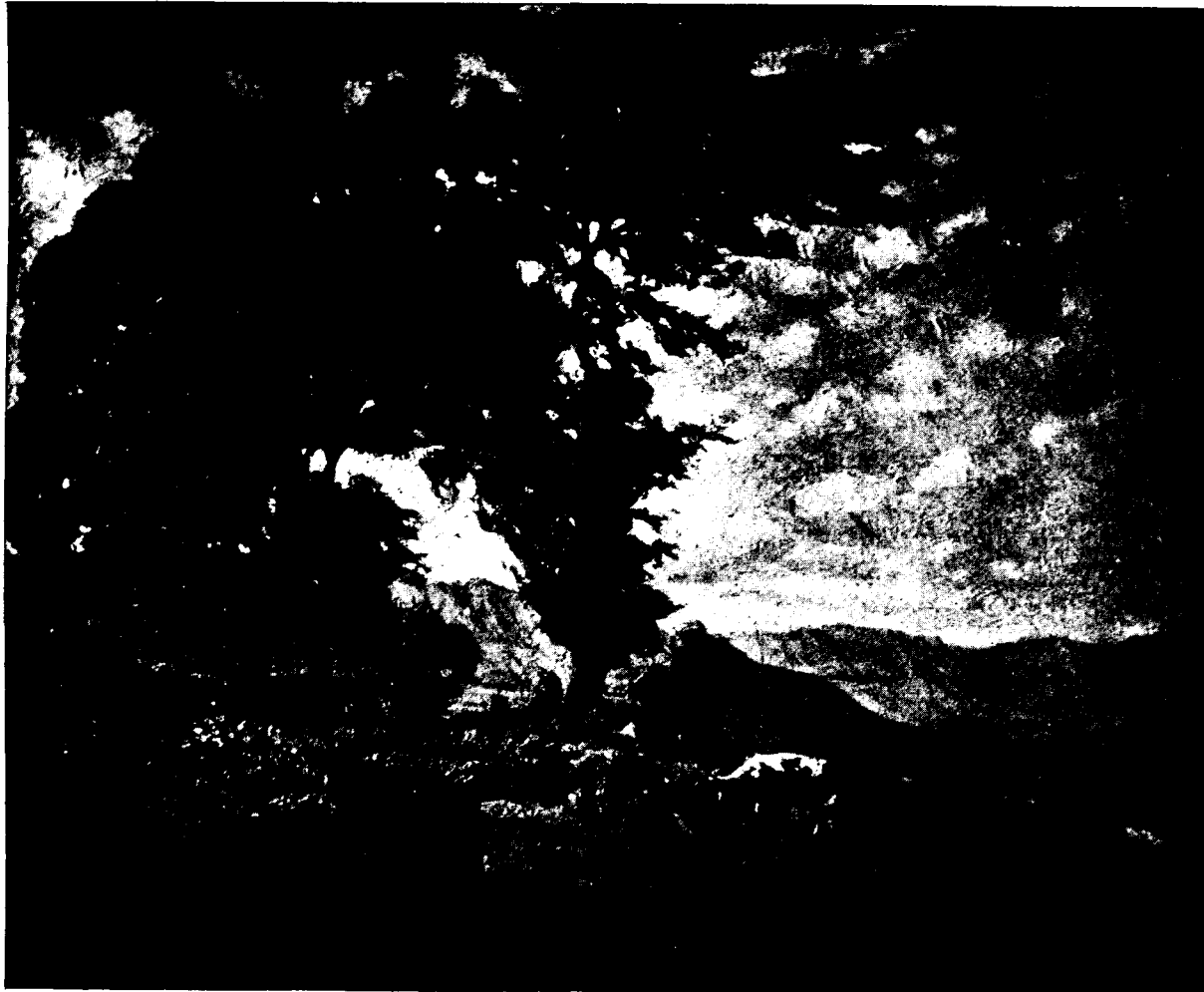
La regió estudiada en l'«Atlas Lingüístic de Catalunya» compren a més de Catalunya pròpiament, el Rosselló, València fins Alacant, tots els pobles limítrofs de l'Aragó i Alger.

No tots els pobles hi figuren. Fora impossible, encara que així tindria de fer-se. Caldria anar de poble en poble recollint de boca dels seus habitants no res menys que un vocabulari compost de prop de 3000 mots. Per fer això la vida d'un home no és pas sufficient. Per altra part tenint en compte que dos pobles molt pròxims tindran identitat de caràcters o la seva diversitat serà quasi nul·la s'ha escollit d'entre totes les ciutats i pobles de Catalunya aquells que puguin donar les característiques més genuïnes, els mots més purs de la nostra parla. Així hi figuren els centres comarcals on s'hi recullen tots els mots i formes usats per la pagesia qui ha estat la fidel guardadora i conservadora del dialecte. També hi figuren tots els centres antics i moderns d'expansió lingüística (les Seus episcopals com a representants de les primeres i les ciutats populosas com a representants de les segones). Elles son les cap davanteres en l'acceptació i adopció de noves formes que aniran irradiant i internant-se fins potser arribar a modificar la parla dels pobles de l'alta muntanya.

Amb altra inconvenient topa el filòleg al recullir el material que té de servir-li per la redacció del mapa; és la persona que té de proporcionar-li aquestes dades. No tothom, amb el migrat vocabulari usual que no passarà gaire d'unes 500 paraules, és capaç de contestar amb justesa els 2800 conceptes del qüestionari de que es serveixen. Cal doncs que sigui una persona intel·ligent i de certa cultura, que visqui la parla de la localitat i que en coneixi a fons la seva vida.

Ara bé, les aventatges que els Atlas Lingüístics aportaran és impossible encara enu-

ESCOLA OLOTINA

PASTURANT

(Quadre a l'oli de J. Olivet Legares)

merar les. De primer antuvi la ciència del llenguatge ha trobat en ella un auxiliar indispensable per la reconstrucció de la veritable història dels mots.

Per altra part, el poeta i l'escriptor trobaran en ella una deu abundosa de termes per expressar tots els matisos de les seves idees i pensaments; trobaran moltes de les paraules que sovint manquen en el vocabulari usual qual dificultat l'escriptor i el poeta sol salvar creant mots defectuosos a voltes o emprant arcaïsmes equívocs.

Demés, aquest estudi del llenguatge és encara en la seva infantesa. Pot perfeccionar-se molt, crec jo. Si la vida d'un home és insuficient, cal que tots hi col·laborem amb bona fe. Així com el Servei Meteorològic ha extès la seva *xarxa* a tot Catalunya i té els seus representants en diverses localitats, no es trobarien persones aptes i intel·ligents que es prestessin a aquest treball? Qui sap! Els *observadors estudiosos* que advocava *Diafebus* en el darrer número de la REVISTA D'ÒLOT, podrien ésser ben idonis per aquest afer.

Les petites aportacions poden formar a la llarga una obra importantíssima. Certament, com deia *Victor* en la REVISTA més amunt esmentada, «cal organitzar les activitats intel·lectuals», únicament així es pot reeixir de les grans empreses, únicament així Catalunya pot esdevenir gran i feconda.

MARIA PILAR HERP

GIACOMO ZANELLA

AMORS PAGESÍVOLS

D'un poble camperol la flor més gaia
era la Matildeta, jove esposa
del bon Rafel boter. Una noieta
d'apenes uns cinc anys dava alegria
a la casa i als pares. Estimava
en Rafel la companya a tall de rústic
que de l'amor la gentilesa ignora
i per l'utilitat mida els afectes.
Quan el boter s'estava dins el pati
ribotejant les fustes, o en les flames
arroentava els cercols, cap a dintre
sentia's zumzejar la llançadora
o els devanells voltar lleugers i ràpids.
Sovint vers el matí ja les estrelles
corrien, i en els horts el gall cantava
anunciant l'albor, quan la Matilde
plegava del treball. La seva cuina
era com un espill brillanta i neta,
i els atuells esterrejats lluien
tot a l'entorn. En un calaix guardava
les estovalles bones amb figures
d'astròlecs, de guerrers i de regines.
Entre gerros de flors, sobre un armari,
una senzilla inatge de la Verge
presidia aquell lloc, puix que la jove

xifrava l'esperança en son auxili
per governar la casa. Llesta i hàbil,
posava la Matilde grans llocades
de polls, i tot sovint voreta el poble
la nena conduïa a la pastura
un xai o un cabridet. Quan la mestressa
tornava de mercat, per la Rosina
duïa sempre quelcom: una pallola
o una cinta de seda, o bé una faixa
de bells colors per en Rafel, qui sempre
posava a les estrelles la Matilde,
per més que, sense seny, en la beguda
els seus modestos guanyys sovint deixava.

Perque feia tan goig, i ella no'n veia
ni un tan sols que en gentilesa i força
guanyés el seu xicot, i perque sempre
que els altres se retien, ell encara
dançava fresc, robust, alegre i àgil,
i perque la Victòria i la Quimeta
veient com el minyó la preferia
de baix en baix parlaven envejoses,
ella volgué en Rafel. Un jovenel·lo,
nebot de l'adroguer, amb bon pervindre
i carregat d'olors, va demanar-la;

mes ella el refusà i en va fer burles
durant molt i molt temps en les converses
amb les altres minyones, ses companyes.

Varen casar-se al fi, mes amb la rosa
d'amor no florí sempre l'olivera
de la pau conjugal. Crits i renyines
torbaren el repòs, i alguna volta
vegé la nova llar intents de fuga;
mes foren nuvolades passatgeres
que l'iris serenà cada vegada.

Fos que de natural ella era feble
o fos el molt treball, quan la Matilde
tocava als vint-i-cinc semblà decaure.
Sovint per el didal la llançadora
deixava, i cada volta que sortia
finís el camí més breu l'afadigava.

Veient la pal·lidesa de son rostre,
son cansanci freqüent i ses ulleres,
amigues i veïnes sospitaren
el mal que la minava i l'induïren
a consultar el metge; però ella
per no dar a l'espòs la trista nova
sofria dolorida i en silenci.
Vingué després la febre, acompanyada
de cavernosa tos, i la Matilde
anà llavors a consultar el metge.
Per lo que d'ell sentí i llegí en sa cara
vegé que el propi mal era gravíssim
i poca l'esperança de millora.
En tant el seu Rafel amb front ombrívol
veia el teler parat i la malalta
que en vaga romanía casi sempre;
però mai gosà fer-li cap pregunta
sobre quin era el mal que l'affligia,
fins que al tornar l'esposa de cal metge
—«Matilde, què t'ha dit?» — va demanar-li;
i ella baixant els ulls tots llagrimosos,
donà al marit la fúnebre notícia.
Quan ell sentí resposta tan amarga,
digué picant-se el front:—«Com tinc de fer-ho
si em faltes ara tu amb aqueixa noia
eixida dels volquers com qui diu ara?
Bé tinc necessitat d'algú que cuidi
de mi, de casa meua i de la filla.
Ja ho veig! Ja ho veig! Ton mal no té pas cura.
Tu saps pobre Matilde, que t'estimo
i saps que si ma sang pogués curar-te,
de cor, sens vacilar te la daria.
Però provar remeis que son inútils
i anar gastant, gastant i fer-me pobre
ja veus que no ho puc fer, ni crec que ho vulguis.—»
Callà el boter, i ulls baixos la Matilde

callà també, plorosa i resignada.
Encara tranzità durant uns mesos,
però sense delit. Marxava d'esma
i el foc del mal la cara li enrogia.
Plorant el seu marit per la sort pròpia
com per la de l'esposa, la cuidava,
i per alimentar-la li covia
avui un colomí, demà una polla.
Veient un dia ja que estava pròxim
el fi de la muller que temps ha jeia,
ell s'acostà al seu llit, restà una estona
callat i pensatiu, i al fi girant-se
vers ella, li digué:—«Encara espero
que un dia tornaràs portar la casa.
Déu sap molt bé la falla que em faries
i voldrà que altra volta tornis corre
i sies com abans llesta i robusta.
Però el doctor m'ha dit que tal vegada
pot succeïr que em trobi sol i viuudo.
Si acàs passava això—Déu no ho permeti!—
qui es cuidarà de casa i de la noia?
Sempre ens hem avingut i jo voldria
que en lo que et vaig a dir ens avinguéssim
ara també. Ja fa una temporada
que miro les amigues que et visiten
per observar quina és de totes elles
que més s'assembla amb tu: si la Gertrudis,
la Sandra, la Leneta o la Matéua,
ja que son totes elles casadores,
i vull que tu la triïs.» La Matilde
girà de sobte el cap a l'altra banda
i ocult el rostre groc i cadavèric
plorà desconsolada llarga estona.
Després va sossegar-se i dirigint-se
al seu marit, li respongué indignada:
—«Èts l'amo, i pots casar-te amb la que vulguis;
però si mai l'amor d'una infelissa
ha commogut ton cor, jo t'exigeixo
per lo que més estimis en la terra
que aquella es porti bé de la Rosina
i l'aimi com a filla.» Va jurar-li
el seu marit, i amb frase tremolosa
li va donar el nom de la Gertrudis.

Tots aquells jorns volgué la seva filla
vora el capçal del llit. Ja la besava,
ja, sense dir paraula, amb els ulls fixos,
mirava els seus ulls, ja li prenía
els rulls i els amoixava sens mirar-los,
com si estigués pensant en altres coses.
Després d'haver tingut una conversa
amb en Rafel, volgué que la Gertrudis
l'anés a visitar. Quan la fadrina
entrà dintre la cambra tremolava
i amb el seu rostre encès per la vergonya

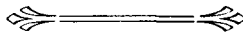
semblava un reu que sent la pròpia culpa.
Sobre els coixins va alçar-se la malalta
i li allargà la mà, dient: «Gertrudis,
ja saps que de petites som amigues
i mai amb un sol mot ens ofenguérem.
Escolta'm ara doncs: la vida em manca
i tal vegada abans que'l sol se pongui
mos ulls per sempre més seran ja closos.
Tu ocuparàs mon lloc a casa meua
i no t'en guardaré pas cap rancúnia:
millor tu que una estranya. Però escolta:
si vols que mori en pau i si desitges
que el Cel en aquest lloc te beneixi
estima la Rosina amb cor de mare.
No facis mai per mai cap diferència
entre ella i els fillets que Déu te dongui.
Quan hagi fet setze anys la meua filla
li donaràs, —ho sentis?— les aracades
que per ella guardava i una agulla
de pit que tinc allà — i va senyalar-li

la seva calaixera — Aden, Gertrudis,
i ara abans de morir vull que em prometis
que l'acompanyaràs tots els dissabtes
a oír missa per mi, i que quan vingui
cada any el jorn dels morts iràs amb ella
a dir per mon repós el *De profundis*,
i cubrireu de flors la meua fossa».
La Gertrudis jurà; i llavors girant-se
la pobre agonitzant vers la Rosina,
digué: «Aden per sempre filla meua:
aqueixa ara ha de ser la teua mare.
Estima-la i escolta-la». I llavors
esclatà el plor desfet que reprimia
i ja no articulà cap més paraula.

I encara la Rosina i la Gertrudis
van juntes els dissabtes a l'església,
i el dia de difunts al cementiri
resen en alta veu el *De profundis*
i escampen flors del prat sobre una tomba.

JOSEP M.ª GARGANTA

31 de Maig de 1921.

MADRIGALS D'AMOR

El de les noies franques:

*Paraula franca, somris franc,
llavis carmins i nines blaves,
rostre formós, figura esbelta;
haveu mon cor armonitzat
amb vostres gràcies.
Dintre l'ergàstula bleixanta
de desigs i sentiments
hi haveu bastit un altar ample,
tan ample,
que per a totes due amor
dintre l'ergàstula bleixanta.*

El de l'amor perdut:

*Rossinyolet que cantes
entre'l profund silenci
d'un entre lluc verdós,
m'encant ta veu melosa
i se'm revin l'amor,
l'amor perdut que dic
—No vull oir-lo
pro que li obro el cor.*

ANTONI DOT ARXÉ

Clavell roig esbadellat

*Clavell roig esbadellat!
tu qui et gronxes fa una estona
sobre el pit d'aquesta dona
que ara passa al meu costat.*

*Ets la flama fugitiva
del seu cor amorosit,
o la sang que en raja viva
d'un desig inassolit?*

*Ets la boca ja abrandada
per la febre de besar,
o el coliu d'una abraçada
que mai més s'apagarà?*

*Ets un poc de gelosia
que es desborda del seu dins,
o l'indòmita follia
d'un manyoc de mals instints?*

*Clavell roig esbadellat,
—siguis sang o siguis flama—
o envilit instint que brama—
qué m'hauràs encomanat?
que ara ja el meu cor exclama:
«al teu lloc m'hagués trobat. ...
clavell roig esbadellat!»*

CARLES FONTFREDA

(Dibuix de J. Farjas).

ESCOLA OLOTINA

MATÍ DE TARDOR

(Quadre a l'oli de J. M. Mir Mas de Xexás)

EDUCACIÓ POST-ESCOLAR

FORMACIÓ ESTÈTICA

L'ESCOLA d'Oficis, aquella veritable Universitat popular que exposàvem en el nostre darrer article i que tant voldríem coronés els bells projectes culturals que s'estudien per la nostra ciutat d'Olot, no s'hauria de limitar a donar una cultura purament tècnica o professional, puix que l'home ha d'ésser quelcom més que una màquina, sinó que la seva labor educativa hauria de tenir un caràcter verament integral, iniciant als joves al cultiu d'un art, el més d'acord amb la vocació de cadascú, per embellir més la seva vida i ennoblir la seva llar, tot i retenint-los, en el si de la família, quan de retorn del treball i cansats llurs esperits per la feina generalment irreflexiva i monòtona que fan una gran part dels obrers, s'en van, no trobant cap plaer a casa, a n'aquests llocs de vici, on hi perden la salut, els diners i corrompen l'ànima.

L'art és una cosa tan gran i elevada que mai no s'hauria de cultivar com un ofici o un simple instrument de guany material, ans bé, com una necessitat que té l'esperit de saber contemplar i delectar-se en les fines emocions de la poesia, de l'art mateix o de la naturalesa; podria representar, per aquest, *aquell parell d'ales*, de que ens parla Taine, que eleven l'home per damunt dels egoismes d'una vida massa materialista i individual alhora.

Si als joves s'els eduqués fent-los-hi sentir el gust per la naturalesa; s'els iniciés a la pintura, dibuix, música, etc. probablement minvaria aquesta afició als espectacles innobles i indecents. Tindrien gustos més selectes, ço que no solament reportaria un bé a l'individu sinó que també a la mateixa societat que podria avançar més rapidament cap una vida més vigorosa i millor.

La docilitat de l'esperit de la joventut i l'extraordinària afició a imitar ço que veu fer als més grans haurien d'aprofitar-se per oferir-li només que exemples bons i nobles; hauria de viure en constant relació amb el *bo*, en totes les seves formes. per adquirir, al final, el gust estètic, la costum d'emocionar-se davant les més excelses manifestacions de l'art.

Els amics de carn i ossos i aquells altres de paper, més fascinadors encara, ço és els llibres, són factors de gran eficàcia en la formació estètica de la joventut. Tots sabem que la majoria de les converses dels joves solen ésser, no solament buides, sinó banals i sensuals. En aquesta edat fan por els llibres seriosos i que exigeixen certa reflexió, per l'esforç que representen; les lectures frívoles, sensuals i d'aventures capaces de pertorbar la imaginació són les que més agraden, en general, als joves. Per què, doncs, no havem d'interessar-los a freqüentar la vida de cercles on s'hi respiri un ambient ple de seny i distinció i a on s'hi desgranin sovint converses de caràcter científic, artístic o literari que puguin cooperar a formar el gust estètic dels seus oients? En la nostra ciutat, per desgràcia, no abunden gaire els centres que tinguin una finalitat primordialment educativa; suara hi havia un bell entusiasme per a fundar-ne un, ofrenat especialment a l'Art; sembla, però, que petites desconfiances han fet perdre les esperances que molts olotins tenien posades en l'excel·lent obra educativa que hauria pogut desenrotllar aquest cercle, que no cal dubtar podria haver esdevingut el veritable arxiu i escola de l'art olotí. Aquest cercle hauria pogut ésser de gran influència, per mitjà de conferències, exposicions, converses, etc. per estimular la nostra joventut a portar endavant el gloriós nom de fecunditat artística de que gaudeix la ciutat d'Olot.

Un altre mitjà que no s'ha d'oblidar, en la formació estètica de la joventut, és l'esport.

Tothom que vulgui distingir-se amb un elemental grau de cultura, ha d'estimar la seva terra, i en conseqüència ha de començar per voler-la conèixer. I aquest desig de conèixer el seu país podria ésser motiu per organitzar una sèrie d'excursions, les quals a l'ensem d'apartar-lo de la vida ociosa que generalment es fa els Diumenges a la ciutat, podria servir-li d'excel·lent mitjà d'educació física. per enfortir el seu cos i de molt més bon resultat que l'ésser simple espectador en qualsevol dels jocs esportius, avui de moda, on impera la violència i sovint l'avivament de l'esperit localista dóna lloc a espectacles ben poc edificants. L'excursionista no s'hauria de limitar a escalar muntanyes o creuar valls i planes; hauria de perseguir l'ideal de veure en una muntanya o riu, quelcom més que una muntanya o riu; hauria de copsar que la naturalesa té, en cert sentit, una ànima que cerca la nostra per fer-se'n estimar; d'aquesta manera l'excursió no seria una simple caminada, seria una mica espiritual i desvetllaria en nosaltres l'amor a la natura i per tant el menyspreu pel vici.

L'excursionista hauria de servir sempre de les seves caminades, records gràfics dels paisatges que visités, ja amb la ajuda del pinzell, ploma, llapis o un simple Kodac. Igualment s'hauria d'interessar per les cançons de la terra, de les seves més velles tradicions i de tot allò que constitueix la part més íntima de l'ànima d'un poble.

Aquest coneixement hauria d'anar encara completat per la lectura dels millors escriptors del país. En una paraula, s'hauria de procurar per aquests mitjans i altres que podríem citar «posar una mica l'art dintre la vida i la vida dintre l'art.»

R. CALM

A S P E C T E S

ENDEVINA, ENDEVINETA

JOSEP M.ª Lopez Picó és un dels nostres poetes més formidables i alhora un dels més discutits de les noves promocions. Per la seva manera personalíssima de veure les coses, per les seves imatges originalíssimes, pels seus versos treballats, cirugiats com si diguéssim, se l'ha titllat d'obscur i cerebral, i de fer una poesia més filosòfica que poètica.

Amb tot i això, nosaltres som uns fermes admiradors de l'obra lopez-piconiana. L'autor de «Elegia» i de l'«Invocació Secular» és un dels escriptors més intel·lectuals i més europeus de Catalunya. Home d'activitats múltiples, tot temps de cara a ço que passa al món dintre el ram de les lletres, posa sempre el seu comentari just i oportú en tots els batecs de la cultura internacional. Hom, per a convènce's d'això, no té de fer altra cosa que llegir els seus ininterromputs «Moralitats i Pretextos», recipient del seu credo filosòfic i estètic.

Tenen raó els crítics d'acusar a Lopez Picó de poeta obscur? Si, tenen raó. En els seus llibres, al mig d'unes imatges belles, felices, que son veritablement una troballa, se n'hi troben d'altres d'impenetrables, que hom no sap on les ha anat a cercar l'autor. Ultra això, la seva frase rebuscada, marejada, per aconseguir potser el ritme, donen una innegable obscuritat als seus versos.

Veus aquí per mostra una poesia d'aquest autor i que trovem inserida en l'important magazine «D'Ací d'Allà»:

Es bó de callar l'amor,
llum de mel daurada i sàlvia;
aigua malva a flor de riu
que el pensament acompanya.

Es bó de cridar l'amor,
olor de lilà i taronja;
proximitat de la mar,
verd i blau i vi de rosa.

Es bó l'atzar de l'amor
de les nits de mils mirades;
els estels brillen:—Ho sé,—
o tremolen: M'ho pensava.—

Llum, silenci, olor i atzar,
riu i mar i nits serenes:
boneses d'amor. L'amor,
és més bona fa certesa.

Suposem que l'autor ja sap el que vol dir amb tot això... Nosaltres hem de confessar sincerament que ens hem quedat amb les ganes. Evidentment, aquestes quartetes, més que una poesia semblen una endevinalla, un geroglífic o quansevolga trenca closques d'una secció de *Passa temps*.

Ja fa mesos, hi hagué establerta entre la nostra gent de lletres, una polèmica al voltant del tema: «Tractes amb el poble. Nosaltres no som partidaris d'una vulgarització dels nostres poetes si això ha de aconseguir-se per mitjà d'unes cançons insípides, puerils i afeminades, però tampoc podem donar la nostra conformitat a una poesia que, per a comprendre-la, es necessiti tota la força de sugestió de l'Onofroff.

UN TÒPIC

L'amic *Spleen* es planyia no fa molt des d'aquestes pàgines de l'abús que certs escriptors olotins fan de la descripció i apologia del nostre paisatge. Aquest tòpic, segons diu ell, l'embafa, l'enerva, el fereix i no recordem quantes coses més li fa. A nosaltres l'amic *Spleen* no ens toca d'enlloc però no volem passar en silenci, ja que creiem que n'ha fet un gra massa, que no calia que per «aquestes prosetes pseudo literàries (son paraules seves) llencés tota aquella sèrie de ditirambes contra algun dels joves escriptors olotins. Si aquestes menudències us enerven, us embafen, us fereixen, estimadíssim *Spleen*, ja us planyem! Quina actitud pendreu davant d'aquells actes d'un calibre superior, molt superior a n'aquest? Digueu que fins i tot us han de produir un dolor físic i que esteu exposat a sucumbir-hi! Si que en fareu pocs d'anys!

A més a més *Spleen* parteix de tres punts d'obrir falços. Es plany que la joventut olotina que escriu, no esmerci les seves activitats en temes de més pes. Tot vé pels seus passos comptats. De que voleu que parli en els seus primers temps? De les teories d'Einstein? De l'origen del coneixement? Allavors si que us enervarien de debó els disbarats que dirien! Mort i fred fins restaríeu si hem de jutjar equitativament! Deixeu-los estudiar, deixeu los madurar, estímulen-los, i aleshores podreu exigir-los-hi coses més profundes, treballs d'un més fort interès. Ara com ara, seria demanar que un humil plançó donés fruits.

Ultra això, no ha estat, no és encara i no serà sempre la naturalesa, el paisatge, la font inagotable on han anat, van i aniran a cercar l'inspiració tota mena de poetes, pintors i músics, mentres el món sia món i en ell hi hagin camps, prades, muntanyes, fonts i arbredes per a cantar i exaltar? Treiem la naturalesa i privem a l'inspiració poètica de la seva corda més preuada; a la música, de l'origen de les seves més precioses armonies, i reduim la pintura a la figura solament.

Dóna *Spleen* el nom de tòpic a l'excessiva propaganda que ell creu que fem els olotins del nostre paisatge. Nosaltres creiem, doncs, que encara no l'havem explotat prou aquest

do providencial de la nostra ciutat. El dia que els olotins sapiguem fer-lo conèixer de debó i d'ell en sapiguem treure tot el fruit que ens pot donar, ens sembla que ha de portar a Olot gens menyspreables beneficis. *Spleen* hi veu aquí un tòpic; nosaltres hi vegem una qüestió d'olotinisme.

VICTOR

ORIGENS DE LA FOTOGRAFIA

DE la fotografia, un dels invents més populars de tots els del segle passat i dels del present, no pot dir-se amb certesa quin és la seva data d'origen i el seu primer autor, no pot dir-se, com altres vegades, que Minerva surt tota armada del cervell de Júpiter en un dia de forta migranya.

Si cerquem la seva primera font, tenim que remontar-nos a l'any 400 abans de J. C. en la qual el gran Aristótil descobrí la Cambra Fosca. Però deixant ço que'n diríem l'intermediari per a obtenir fotografies i anant cap als mitjans que s'utilitzaren per a posseir les imatges reflexades per la Cambra Fosca, ens trobem amb els anglesos Davy i Vedgwood, als quals s'els pot donar el mèrit de llençar al món la utilitat de la Cambra Fosca. Fou poc després, l'any 1805, que aparagué en Nicéfor Niepce (1766-1833), francès, natural de Châlons, el qual fixant-se en la propietat que tenen algunes resines de tornar-se insolubles en els seus comuns disolvents un cop han vist la llum en un període més o menys llarg, intentà reproduir un dibuix al carbó, logrant una imatge fidel de dit dibuix. Es serví, com a substància, del *Bitum de Judea*.

Més tard en Niepce feu coneixença amb Daguerre (1789-1851) continuant ambdós llurs estudis. L'any 1813, estant un dia reposant en la seva cambra, en Daguerre observà que un raig de llum solar, que penetrava per un petit foradet de la finestra, reproduïa la figura d'un arbre de l'exterior sobre un quadre que ell acabava de pintar. Fins aquí res de particular té aquest fet, però ço que més el sorprengué fôu que el dia següent la imatge de l'arbre subsistia, encara que vagament, damunt d'aquell quadre, i fôu, aleshores, que se li ocorregué pensar que la llum havia determinat una reacció química sobre el quadre, que ocasionà per mitjà del iode que ell havia barrejat amb els colors. No trobant, però, una explicació satisfactòria pel cas, es posà a estudiar química, fent ho amb tal entusiasme i delit, que fins es temé per la seva salut; i la seva esposa, a fi d'evitar-li mals pitjors, acudí al cèlebre alquimista Jean B. Dumas, el qual orientà a Daguerre vers el fi que perseguia. Un cop lograt, vengué al govern francès, l'any 1826, el seu procediment, per una renta vitalícia de 6000 francs a ell i 4000 als hereus. El govern escampà als quatre vents la *Daguerrestipia*, consistent en exposar una làmina de plata als vapors del iode, i un cop feta l'exposició a la cambra fosca, revelar la imatge amb vapors de mercuri.

Seguiren anys d'intensos estudis i treballs, en els que sobressortiren Verignon, Bayard i altres, posant-se en la davantera l'anglès Fox Talbot, que en l'any 1840 usà el mateix procediment que en Daguerre, substituint la làmina de plata per un full de paper. Nous treballs vingueren, essent els principals l'adquisició de la transparència, al ensems que la retenció material de la capa sensible.

En Blanquard-Evood utilitzà la cera verge; en Baldus resines, i en Niepce de Saint

Victor, cosí de Nicefor Niepce, se li ocorregué utilitzar el vidre. I en aquí ja entrem de plè en el període del Colodion.

De manera que la glòria de l'avui popular invent, no correspon, com suposen alguns, a Niepce (*niepcistes*), ni a Daguerre (*daguerristes*), ni a Tallot, sinó a tots tres, puix que, fonamentant-se cadascú amb les proves i resultats dels altres, obtingueren la *negativa* fotogràfica.

En Legray usà el Colodion (disolució de cotó, pòlvora amb èter i alcofol) junt amb nitrat de plata i ioduro potàssic, formant-se ioduro de plata, el qual amb poca exposició quedava amb llur imatge latent, i la revelava per mitjà de l'àcid agàllic, donant la imatge en sentit negatiu. Usava, com a suport, el paper, fins que vingué en Nièpce de Sant Victor que substituï el paper pel vidre i ja tenim que es fa més assequible la fotografia, màxim coneixent-se el paper abuminat per a fer les positives. Herschell substitueix el ioduro de plata per l'hiposulfit per a disoldre el compost sensible de plata no reduït pel bany revelador.

Heus-ací doncs que essent ja més fàcil fer fotografies no falta, però, algú que ho exploti, i correspon al francès P. Petsit l'honor d'establir la primera galeria fotogràfica.

Així continua la fotografia fins l'any 1871, que en Maddox i en Monckoveu llicencen al mercat les plaques que avui s'usen al gelatino-bromuro de plata molt més sensibles a la llum que les plaques al Colodion. Avui es troben en el mercat diferents plaques, coneixent-se per les denominacions de *ràpides*, *extra idem*, *ultra idem*, etc. I, no sols això, sinó que ja es té un substitut del vidre el lleuger cel·luloide; ço fa que sigui molt més portàtil i prenent impuls el cinematògraf.

Apenes s'arribaren a obtenir fotografies que ja es pensà en que aquestes tinguessin els colors naturals. Fou Becquerel el primer que ho estudià i ja vingueren en Charles Cros, Ducoë de Hauron, Lippmnan, i finalment, en l'any 1907, en Jouzlas i germans Lumière donen a conèixer les «plaques autocromes» que reproduïxen els colors per a mitjans físics amb molta fidelitat. (Es tant interessant la fotografia del color, que mereix una descripció apart.

Aquest és el camí que ha fet la fotografia; propi, al principi, d'intel·ligències privilegiades i popularitzat després de tal manera que no falta en cap excursió, per petita que sigui, el Kodakerista sorprenent els bells indrets de la natura, o bé per a posseir la imatge de les persones que li son grates.

La fotografia, com digué Mr. Jansen, s'assembla a l'escriptura.

Per l'escriptura el pensament és fixat, agafant ell una forma que el trasllada a una altra intel·ligència.

Per la fotografia les imatges dels objectes són fixats i les generacions que ens seguiran veuran les escenes que per nostres ulls passaren.

Com l'escriptura, la fotografia és escampada arreu del món per els mitjans mecànics de que l'home disposa. En poques paraules, la fotografia és per a la vista el que l'escriptura és pel pensament. Sols que aquesta és comprensible a llengües particulars i la fotografia parla una llengua universal.

JOAN FAJULA

D'ací i d'allà

D'ART

Un altre triomf dels nostres músics

No fa pas gaire que esmentàvem els èxits recents de la nostra música i dels nostres músics, enaltint per tot el món el nom de Catalunya. Pau Casals i Joan Manén entre altres, ens ofereixen ara a Catalunya mateix la sinceritat i puresa del seu art, imposant a n'aquell públic turbulent i brunzidor d'una dotzena d'anys enrera (darrers concerts Manén a Barcelona) un silenci solemne, gairebé sepulcral; aquell august silenci amb que els nostres amics de la música han homenatjat suara a altres virtuoses mundials Sauer, Rubinstein, Cabellick, Jascha. Heifetz, corresponent, així, dignament a l'amable musicalitat de llurs pobles.

Es una altre manifestació de cultura progressiva i de depuració espiritual del nostre poble. Es un altre triomf dels nostres músics.

Una conversa interessant

El nostre distingit amic i estimat col·laborador el notable artista en M. Domenge ha donat suara en el nostre Centre Catòlic una interessantíssima conversa sobre el tema «Les belles arts i la seva utilitat». En Domenge ens ha dit tal com sent, amb el cor a la mà, sense aquelles modulacions ni aquells «crescendos» d'un pedantisme exòtic, el seu concepte històric, cultural i artístic de les belles arts i de la llur valor en la formació espiritual dels pobles. Hi afegí unes pinzellades personals amb aquell mateix color ingenu i transparent dels seus paisatges; un bell elogi de les nostres belles arts i un sentit record als seus mestres iniciadors amb una devoció i sinceritat insuperables. En servarem un bon record.

Concert Dolors Mas Collellmir

Felicitem aquesta jove artista olotina per l'èxit de la seva audició a la Sala Mozart de Barcelona, i que merescué unànims elogis de la premsa de la capital.

La senyoreta Dolors Mas, es vegé obligada a bisar algunes peces i executar un número fora de programa.

No cal dir que li desitgem forces èxits en la seva carrera artística.

Conferència científica

Dies enrera donà una notable conferència amb projeccions al «Casal Marià», l'il·lustre sub-director de l'Observatori de l'Ebre. P. Ignasi Puig S. J., demostrant els seus profunds coneixements en aquest ram de la ciència.

— Nostre bon amic I. Mallol exposa actualment en el Saló Arenyas de Barcelona, pintures dels nostres voltants i de Tarragona.

No dubtem tindrà un èxit més.

TEATRALS

Durant la primera quinzena del mes que som actua en el Teatre Principal d'aquesta la companyia dramàtica Querol-Mestres.

Les obres posades en escena foren interpretades amb força pulcritut; d'entre elles cal esmentar per l'acurada presentació i interpretació, a, «Corpus» de l'Alfons Roura, la «Xocolatereta» i «La Bona Gent» d'en Russinyol.

VÀRIES

Malalt il·lustre

Es troba malalt de gravetat, l'il·lustre home de ciència català doctor Turró. No cal dir com desitgem el seu prompte i total restabliment.

Campionat peninsular de futbol

Cal esmentar amb goig que altra vegada ha estat un equip català, el «F. C. Barcelona», el que ha conquerit l'honorós títol de campió d'Espanya.

Obituari

Esmentem amb vertader sentiment la mort de la virtuosa senyoreta Octàvia Dorca, germana dels nostres bons amics Alfred, Joan i Claudi.

— La bibliotecaria auxiliar de la Biblioteca Popular d'aquesta i distingida col·laboradora nostra N'Adela Riera ha sigut traslladada a la Biblioteca Popular de Figueres.

— Actualment es troba a París, per el perfeccionament de la seva tècnica pictòrica el nostre benivolgut amic En Josep Pujol.

Imp. de P. Aubert. — Carrer Superior (Sastres), 35. — Olot

**FÀBRICA DE MOSAICS HIDRÀULICS
FRANCISCO SADURNI**

GRANS EXISTENCIES AMB
GARANTIA DE QUALITAT.
PREUS REDUITS.

CARRER PALUZIE, 1. - OLOT

Josep Freixa

COMISSIONS
I REPRESENTACIONS.
PRIMERES
MATÈRIES.
PRODUCTES
COMERCIALS.

Carrer Valls Nous, 18
Telèfon núm. 30. - Olot

DIATERMIA

MODEL NEO-THERMOFLUX
BANY DE 4 CELULES. - EL
MÉS POTENT I EFICAC
TRACTAMENT FÍSIC PER LA
CURA DE LA MAJORIA DE
LES MALALTIES, I A LA VE-
GADA EL MÉS INOFENSIU
DEGUDAMENT APLICAT.

RAIGS X
EN TUBS DE GAS
I COOLIDGE

INSTALACIONS FISIOTERÀPIQUES
COMPLETES

JAUME GASSIOT
DOCTOR EN MEDICINA

DOLORS (XAMFRÀ A S. RAFEL). - OLOT

Perfumeria LLACH

**MODERNA
FARMACIA
LLACH**

PLAÇA ALFONS XII
TELEFON 23. - OLOT

PALAU DEL CALÇAT

JOSEP ROVIRA

GRAN ASSORTIT EN
CALÇAT DE TOTES MENES

MITGES DE SEDA, FIL I
COTÓ, EN TOTS ELS
COLORS IMAGINABLES.
IMPERMEABLES I GUAR-
DAPOLS. - ARTICLES DE

FUTBOL. - LA CASA
DE LES NOVE-
TATS.

⊙
S. ESTEVE, 6.-TEL. 243.-OLOT

LA FLOR DEL PIRINEU

(MARCA REGISTRADA)

Gran Fàbrica de Llangonisses
i embutits fins. Pernils del país i demés
productes del porc.

⊙

E S P E C I A L I T A T S
BUTIFARRA CATALANA EN BUDELL
CULAR. - PERNILS SENSE OS, CUITS
AMB SON PROPÍ SUC (EN LLAUNES)
DITS EN DOLÇ. - CREMA DE FOIE-
GRAS (TRUFAT). - MORTADELLES.
CAP DE JABALÍ I ALTRES CONSER-
VES DE VIANDES DEL PORC EN
LLAUNES, PROPÍES PER HOTELS,
RESTAURANTS, BALNEARIS, COLLES
EXCURSIONISTES, ETZ., ETZ.

BALDIRI DESCALS AUBERT
Olot (Girona). - Apartat de Correus, n.º 5

**XOCOLATA
CARRERAS**

OLOT

CASA FUNDADA L'ANY 1790

MERCERIA. - CAMISERIA
NOVETATS. - PAQUETERIA
I GÈNERES DE PUNT

**RAMON
BENET**

CARRER MAJOR, 11. - OLOT